

Lausunto

10.10.2022

Asia: VN/15071/2022

Lausuntopyyntö ehdotuksesta lääketaksasta annetun valtioneuvoston asetuksen ja apteekkiverolain muuttamisesta, jotka ovat osa hallituksen esitystä lääkehuollon kustannustehokkuuden parantamista koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Asia: VN/15071/2022

STM060:00/2022 Lausuntopyyntö ehdotuksesta lääketaksasta annetun valtioneuvoston asetuksen ja apteekkiverolain muuttamisesta, jotka ovat osa hallituksen esitystä lääkehuollon kustannustehokkuuden parantamista koskevaksi lainsäädännöksi

Itä-Suomen yliopiston Farmasian laitoksen lausunto koskien ehdotusta lääketaksasta annetun valtioneuvoston asetuksen ja apteekkiverolain muuttamisesta

Kiitämme mahdollisuudesta lausua sosiaali- ja terveysministeriön laatimasta ehdotuksesta lääketaksasta annetun valtioneuvoston asetuksen ja apteekkiverolain muuttamisesta.

Esitys liittyy pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelmakirjauksen mukaisesti toteutettavaan lääkehuollon kustannustehokkuuden parantamiseen. Esitysluonnoksessa ehdotetaan muutettavan reseptilääkkeiden lääketaksaa siten, että apteekkien myyntikatteen osuutta leikattaisiin. Lisäksi ehdotetaan muutoksia apteekkiverolakiin (770/2016) siten, että apteekkiveron perusteena olevasta liikevaihdosta vähennettäisiin tukkuhinnaltaan yli 1500 euroa maksavien lääkevalmisteiden arvonlisäveroton vähittäishinta siltä osin kuin se ylittää 1683,92 euroa.

Itä-Suomen yliopiston Farmasian laitos katsoo, että nyt tehty esitys on ensimmäistä, kesällä tehtyä esitystä parempi, sillä se huomioi lääketaksan ja apteekkiveron riippuvuuden toisistaan ja kalliisiin lääkkeisiin liittyvän ns. negatiivisen myyntikatteen ongelman. Lisäksi lääketaksan leikkaukset ja niiden myyntikatetta alentavat vaikutukset apteekeille ovat tässä esityksessä aikaisempaa kohtuullisemmat. Kuitenkin edelleen kalliiden lääkkeiden toimittaminen voi olla apteekeille tappiollista. Lääketaksan ja apteekkiveron arvioimista ja uudistamista tulisikin jatkaa STM:n julkaiseman virkamiesmuistion mukaisesti (STM 5/2019). Nykytilanteessa osa apteekeista maksaa apteekkiveroa paitsi lääkkeitä, myös vapaista kauppatavaroista. Apteekkivero tulisi kohdistaa ainoastaan lääkelaissa (395/1987, 38 §) säädettyyn apteekkitoimintaan (lääkkeiden vähittäismyynti, jakelu ja valmistus sekä lääkkeisiin liittyvä neuvonta ja palvelutoiminta). Apteekkiveron kohdistuminen vapaisiin kauppatavaroihin aiheuttaa kilpailuneutraliteetti -ongelman (Fimea 2021), joka olisi tässä yhteydessä syytä poistaa.

Esitämme huolen siitä, että nyt ja kesällä esitetyt toimenpiteet (STM060:00/2022) tuntuvat koordinoimattomilta suhteessa meneillään olevaan lääkeasioiden uudistukseen ja apteekkien tehtävien määrittämiseen osana sosiaali- ja terveyspalveluja, mihin Marinin hallitusohjelmassa on myös sitouduttu. Apteekit ovat lääkkeiden käyttäjien tärkeimpiä lääketiedon lähteitä lääkäreiden ohella (Mononen ym. 2019), ja apteekkien lääkeneuvonnan on todettu olevan potilaan näkökulmasta yksi lääkehoitoprosessin toimivimmista osista (Mononen ym. 2020). Apteekit myös tunnistavat lääkehoidon riskejä ja ongelmia sekä ratkaisevat niitä (Kallio 2021) varmistaen lääkitysturvallisuutta. Apteekeilla on potentiaalia osallistua nykyistä systemaattisemmin ja tiiviimmällä yhteistyöllä muun terveydenhuollon kanssa pitkäaikaissairaiden lääkehoidon onnistumisen seurantaan ja tukemiseen. Apteekkien edellytykset hoitaa lakisääteinen lääkeneuvontatehtävänsä on varmistettava lääkkeiden järkevän käytön ja lääkitysturvallisuuden varmistamiseksi.

Muut esitetyt toimenpiteet (STM060:00/2022), esimerkiksi inhaloitavien valmisteiden lääkevaihdon laajentaminen ja biologisten lääkevalmisteiden lääkevaihdon salliminen, tuovat kustannuksia apteekeille mm. lisäämällä lääke- ja laiteneuvontaan kuluvaan aikaa sekä mahdollisten biologisten lääkevalmisteiden lääkevaihdon edellyttämien tilainvestointien kautta. Lääketaksan leikkausten aiheuttamat mahdolliset henkilöstöön kohdistuvat sopeuttamistoimet ovat ristiriidassa näiden toimenpiteiden vaatimuksiin nähden.

Esitämme huolen myös siitä, että apteekkien mahdolliset sopeuttamistoimet voivat heikentää opiskelijoiden mahdollisuuksia saada apteekkiharjoittelupaikkoja ja siten vaikeuttaa farmaseuttien valmistumista ja siirtymistä työelämään tilanteessa, jossa Suomessa on lisääntyvä farmaseuttipula. On myös mahdollista, että apteekit ottavat opiskelijoita apteekkiharjoitteluun, mutta eivät voi sopeuttamistoimien vuoksi panostaa harjoittelijan kouluttamiseen niin laadukkaasti kuin aikaisemmin.

Lopuksi toteamme kolmen päivän lausuntoajan olleen kohtuuton etenkin, kun yliopiston kaltaisessa suuressa organisaatiossa jo pelkästään lausuntopyynnön päätyminen kirjaamosta vastuuhenkilölle

voi helposti kestää päivän. Kohtuuttomuutta lisäsi viikonlopun sisältyminen lyhyeen lausuntoaikaan ja se, että esitys on merkittävä apteekkien toiminnan kannalta.

Itä-Suomen yliopisto, Farmasian laitos

Jarkko Ketolainen

Farmasian laitoksen johtaja

Katri Hämeen-Anttila

Professori, sosiaalifarmasia

Lähteet:

Fimea: Lääketaksan, apteekkimaksun ja apteekkiveron kehittäminen Suomessa – Selvitys muutosehdotuksista, muutosten esteistä ja mahdollisista muutostekijöistä. Fimea kehittää, arvioi ja informoi -julkaisusarja 1/2021

Kallio S: Community pharmacists' contribution to prospective medication risk management for older adults in the context of network theory. Väitöskirja, Helsingin yliopisto 2021

Mononen N, Airaksinen MSA, Hämeen-Anttila K, Helakorpi S, Pohjanoksa-Mäntylä M. Trends in the receipt of medicines information among Finnish adults in 1999–2014: a nationwide repeated cross-sectional survey. *BMJ Open* 9:e026377, 2019

Mononen N, Pohjanoksa-Mäntylä M, Airaksinen MSA, Hämeen-Anttila K. How far are we from a medication use process aiming at well-informed adherent patients with long-term medications in Finland? Qualitative study. *BMJ Open* 2020;10:e036526

STM: Näkökulmia lääkehoitoon ja lääkkeiden jakeluun liittyvistä muutostarpeista. Virkamiesmuistio. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2019:5

Hämeen-Anttila Katri
Itä-Suomen yliopisto, Farmasian laitos